

NÁRODY NEČINÍ VELKÝMI PŘEDEVŠÍM JEJICH VELIKÁNI, ALE VYSPĚLOST NESČÍSLNÝCH PRŮMĚRNÝCH LIDÍ (Josef Jungmann)

ČÍSLO 32* ROČNÍK VI*9. 10. 2013* (ČAS 1 – ročník XVII* Kurýr ročník VIII)

Internetový nezávislý list podporující svobodné myšlení, podnikání a vytváření občanské společnosti především v oblasti ASKIBURGIONU.

Ve druhém století našeho letopočtu žil v Alexandrii slavný astronom a zeměpisec Klaudios Ptolemaios. Podle vyprávění obchodníků a vojáků kreslil mapy vzdálených zemí. Velké pohoří na severu země, v níž podle něj žil velký národ Boiochaimů, označil jako Askiburgion. Přiložíte-li Ptolemaiovu mapu na mapu dnešní, pod Askiburgionem naleznete Nízký a Hrubý Jeseník, část Slezska i střední Moravy. I mezi tvůrci tohoto listu naleznete nejednoho učeného Boiochaima. Na sklonku 19. století si příznivci strany realistické, sdružení kolem T. G. Masaryka uvědomili, že potřebné změny společenské vyžadují více informačních zdrojů. A tak vznikl v roce 1866 list ČAS, od počátku redigovaný Janem Herbenem. V roce 1990 si vydavatelé tohoto listu vypůjčili název i původní grafickou podobu hlavičky a vydávali až do roku 2005 list ČAS v tištěné podobě. A pochopitelně v duchu názorů původní České strany lidové (realistické). Ten pak na několik let, od 3. 2. 2005 do 21. 8. 2008 nahradil internetový deník Bruntálský Kurýr. Tento internetový, dle potřeby i tištěný list ČAS je tedy pokračováním obou zmíněných periodik a měl by v této podobě vydržet co nejdéle. Což bude i dílem vás, čtenářů.

Vydává: občanské sdružení Vlastenecký poutník, Čeladná 711, 739 12 Čeladná, v nakladatelství Moravská expedice®. Redakce: petr.anderle@tiscali.cz; vpoutnik@tiscali.cz +420 724 100 646. Odpovědný redaktor: Petr Anderle. Každé vydání najdete také na www.hbl.cz; www.marianka.eu. Objednávky: e-mail s předmětem ČAS* Registrace MK ČR ze dne 22. 3. 2001 evidenční číslo MK ČR E 11 345

SLOVO V ČASE (7)

JEŠTĚ SE CHCETE PTÁT, JAK DOPADNOU LETOŠNÍ PODZIMNÍ VOLBY?

Jako fór mi to přišlo docela vtipné. Možná, že to neznáte, ale ono docela aktuální rčení, které jsem si kdesi přečetl, zní takto:

Vida, Gandalovič je v USA teprve dva roky a už jsou v platební neschopnosti.

A když se vám zdá něco zajímavé, nebo vtipné, snažte se s tím vyjít mezi lidi. Kde jinde se můžete s nějakým takto krásným a docela vtipným výrokiem těšit znovu a znovu.

Musím se přiznat, že jsem moc nepochodil. Zním pochopitelně lidi, kteří by vše pochopili okamžitě. Ale zkusil jsem běžného voliče.

Prvním problémem bylo, že většina lidí, které jsem za tímto účelem kontaktoval, věděla sice, že máme v USA nějakého velvyslance, ale vůbec nevěděla, jak se jmenuje.

O tom, že se jmenuje Gandalovič, věděli pouze někteří, avšak pouze polovina z nich věděla, že patří mezi vysoké činitele ODS, a že byl svého času dokonce ministrem zemědělství.

Horší to bylo s tím, aby lidé pochopili, jakým způsobem Spojené státy v podstatě „zbankrotovaly“. Všichni tvrdili, že to není možné, protože je to přece jen velmoc.

Po vysvětlení, kdo je velvyslancem naší země v USA a jak je spojen ODS, nastalo úporné vysvětlování, jaký je systém řízení státu v USA, jaké jsou pravomoci prezidenta a obou komor atd. A proč může být země v platební neschopnosti, i když peníze pochopitelně má.

No dobře, povídá mi jeden také odborník. Jak to tam funguje, už vím. Ale řekněte mi, stejně, jak tohle všechno mohl ten Gandalovič zařídit?

Ještě se chcete ptát, jak dopadnou letošní podzimní volby?

OVŠEM!

Nedivte se obyčejnému českému voliči. To kandidující, za které platí strany miliony, to také nemají lehké, zejména když si jejich strana za velké peníze najme špatné poradce a mizerné „reklamní odborníky“. Jako v tomto případě přímo sociálnědemokratickém.

Chudák Lubomír Zaorálek (ČSSD) vešel do našich poštovních schránek v letáku A3, v němž je uvedeno jeho 5 největších priorit.

Jako v pořadí druhá priorita jsou

investice do ekologických škod.

To je pro Moravskoslezský kraj jako dělané. Vše bylo již započato a díky investicím se ekologické škody budou dále krásně rozvíjet.

5 největších priorit pro Moravskoslezský kraj

25. – 26. ŘÍJEN

1. Komplexní program pomoci Moravskoslezskému kraji – podpora průmyslu, nových průmyslových zón a pracovních příležitostí.
2. Investice do dopravy, stavebnictví a ekologických škod.
3. Zvýšení bezpečnosti na ulicích.
4. Zkvalitnění zdravotní péče a vzdělání.
5. Ochrana životního prostředí.

Lubomír Zaorálek

VOLTE NÁS! Víme, co je potřeba

Kněz, který přes les viděl do budoucnosti

Petr Andrlé

20. března roku 1875 požádal zahradník v Určicích Josef Konšel (8. 3. 1843 – 11. 11. 1913) svého přítele, domkaře Martina Lošťáka, aby on i jeho žena Josefa se stali kmotry jeho prvorozeného syna, který dostal den poté při křtu jméno po tatínkovi a po kmotře – Josef. Tehdy pochopitelně nemohl nikdo z nich tušit, že přišel na svět človíček, který jako dospělý o hodně předběhne svoji dobu.

Josef Konšel byl svým učitelem v obecné škole doporučen k dalšímu studiu. Maturoval na piaristickém gymnáziu (1893) v Kroměříži a posléze následovalo bohoslovecké studium v Olomouci. Na kněze byl vysvěcen 1. srpna 1897 a svoji první mši odsloužil o čtrnáct dní později v rodné obci. Poté sloužil ve Slezsku (v Lichnově a ve Vítkově).

Tehdejší olomoucký arcibiskup Theodor Kohn (1845-1915) dával do pořádku arcidiecézní hospodaření, do něhož patřilo značně rozsáhlé lesní hospodářství. Nabídl mladému knězi, aby získal zdělaní na lesnické fakultě zemědělské univerzity ve Vídni s tím, že bude jeho služeb třeba při spravování arcibiskupských lesů. Arcibiskup Kohn pochopitelně nemohl tušit, jak skvělý to byl návrh.

V roce 1901 měl svět o jednoho lesního inženýra víc. Ovšem nikoli lecjakého. Během vídeňského studia na budoucího lesníka nejvíce zapůsobil jeho profesor Adolf Ritter von Guttenberg (18. října 1839 Tamsweg † 23. března 1917 Vídeň), jehož otec Johann Ritter von Guttenberg byl vedoucím odboru pro lesní

hospodaření v Tamsweg (městys v rakouské spolkové zemi Salcburk). Adolf Guttenberg se s nadaným studentem velice sblížil. Mimochodem on sám vystudoval Vysokou školu lesnickou v Schemnitz. Dnes již nikoho nenapadne, že jde o dnešní Banskou Štiavnicu na Slovensku.

Jen malé odbočení. Marie Terezie již v roce 1770 projevila přání, aby se na zdejší báňské akademii vyučovalo i lesnictví. Pozdějším nařízením císaře Františka I. z roku 1807 zde byl zřízen Lesnický ústav a od roku 1846 nesla škola název Báňská a lesnická akademie, když v roce 1904 byla přejmenována na Vysokou školu báňskou a lesnickou.

Profesor a jeho student se shodli zejména v názorech na potřebnou ochranu lesů a přírody vůbec. Oba zastávali názor, že les má člověk pěstovat v souladu s ekologií a ekonomikou, i když používali jiný slovník, než ten dnešní.

Na podzim 1901 nastoupil Josef Konšel na ředitelství arcibiskupských statků v Kroměříži, později byl jmenován lesmistrem a v roce 1919 jako lesní rada byl pověřen správou všech arcibiskupských lesů. Nutno říci, že se jednalo převážně o lesy v dnešních Beskydech (pro zajímavost šlo o rozlohu 30 000 hektarů). Těm věnoval Josef Konšel více než dvacet let života. V Beskydech zanechal nepřehlédnutelné stopy v podobě nových lesních chodníků a odvozních cest a silnic. Obohatil české lesnické názvosloví týkající se nejen ekonomické činnosti, ale také prací geodetických, těžebních a zalesňovacích. Perfektně zorganizoval rozsáhlé lesní hospodářství a položil základy rozvoje lesnictví v Beskydech na desítky let dopředu.

A takto připraven, kývl na podzim roku 1922 vedení Vysoké školy zemědělské v Brně, zřízené v roce 1919, a jal se přednášet zájemcům o lesnictví. V té době byl již uznávaným vědcem, praktikem i teoretikem. Od roku 1927 byl dvakrát děkanem Lesnické fakulty, v letech 1933-35 byl rektorem a prorektorem Vysoké školy zemědělské.

Přednášel, publikoval, překládal a cestoval. Třicet let po své lesnické vídeňské promoci se rozhodl vydat český Naučný slovník lesnický. Pracoval na něm s kolektivem spolupracovníků osm let. Jen málo zemí na světě se v té době mohlo pochlubit tak skvěle a obsáhle zpracovanou encyklopedií lesa.

Josef Konšel vydal i řadu dalších odborných publikací, které jsou dodnes aktuální. Dokázal spojit odborné a praktické znalosti s nejnovějšími vědeckými poznatky. Stal se v Evropě pojmem a je dodnes považován za mimořádnou lesnickou osobnost. Jeho odborné a ekonomické závěry byly ve své době nadčasové a jeho morální přístup k lesnímu

„lesní hospodáře“ uvedl možná do velkých rozpaků. Byl prvním, kdo přišel s teorií „trvale udržitelného hospodaření“ v našich lesích.

hospodářství (a nejen k němu) by mnohé dnešní

Většina návštěvníků Beskyd již více než sto let používá při výstupu na Radhošť cestu, která se jmenuje Knížecí. Byla postavena v letech 1910 – 1911 na náklady olomouckého arcibiskupství. Vznikla tak šest kilometrů dlouhá, krásná horská silnice, po které kdysi dávno jezdily až na Pustevny dostavníky tažené koňmi. Stála tehdy 40 000 korun a dozor nad její výstavbou měl P. Ing. Josef Konšel. Téměř

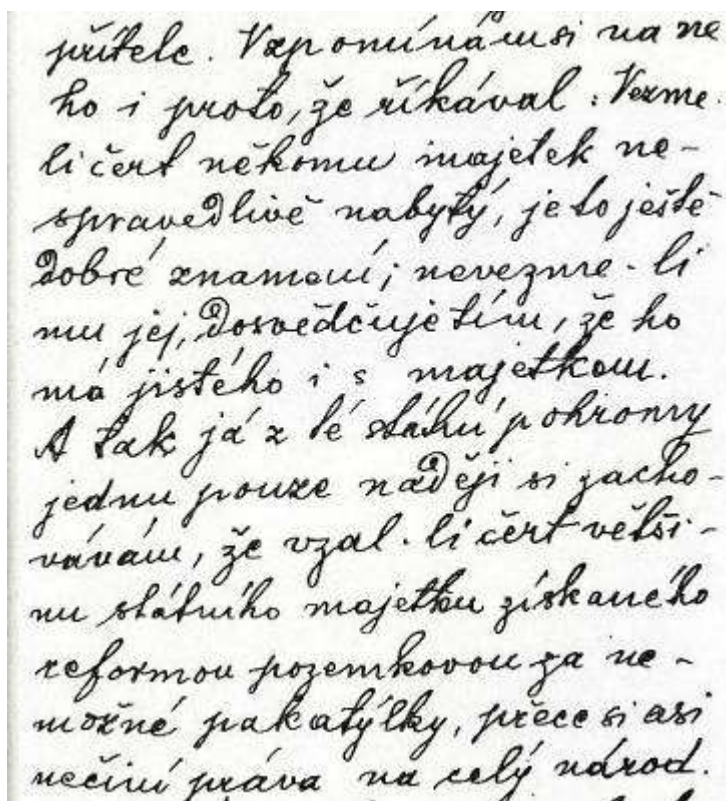
na jejím začátku mu v roce 2000 postavily Lesy ČR malý obelisk s pamětní deskou *(bohužel s drobnými přestupky proti češtině, jak už to bývá u mnoha našich bohatých korporací, které ani nenapadne vyžádat si za pár korun konzultaci s jazykovými odborníky)*

Mimo mnoha odborných knih, napsal Josef Konšel velice zajímavé, nádhernou češtinou psané vzpomínky. Hezky v nich vzpomíná i svého mladšího bratra Františka, který pět let před jeho vyprávěním odešel na věčnost. V té souvislosti Josef Konšel připomíná bratrova slova o nepoctivě

nabytém majetku a píše dále o nepoctivě nebývaném majetku při pozemkové reformě, avšak vyjadřuje víru v národ. (Takže dnešek není pro historii této země bohužel ničím novým pod sluncem).

(Vezme-li čert někomu majetek nespravedlivě nabytý, je to ještě dobré znamení; nevezme-li mu jej, dosvědčuje tím, že ho má jistého i s majetkem.

A tak já z té státní pohromy jednu pouze naději si zachovávám, že vzal-li čert většinu státního majetku získaného reformou pozemkovou za nemožné pakatýlky, přece si asi nečiní práva na celý národ).

přítele. Vzpomínáme si na ne-
ho i proto, že říkával: Vezme-
li čert někomu majetek ne-
spravedlivě nabytý, je to ještě
dobré znamení; nevezme-li
mu jej, dosvědčuje tím, že ho
má jistého i s majetkem.
A tak já z té státní pohromy
jednu pouze naději si zachovávám,
že vzal-li čert většinu
státního majetku získaného
reformou pozemkovou za ne-
možné pakatýlky, přece si asi
nečiní práva na celý národ.

Na Knížecí cestě nechala Pohorská jednota Radhošť umístit i desku připomínající, že o výstavbu této cesty se rovněž zasloužil arcibiskup Bauer. Deska občas zarůstá travou, ale nelze ji nevidět.

P. S. Před letošními svátky vánočními vyjde v nakladatelství MORAVSKÁ EXPEDICE® krásná výpravná kniha s názvem *Cestami lesními od Lysé až po Radhošť*. I v té bude mít Josef Konšel a mnoho jiných dobrých lesníků své místo. Knihu si můžete objednat prostřednictvím naší redakce.

Naší vlastní neschopností přijdeme asi o 70 miliard – o tom se ovšem cudně mlčí

KONEČNĚ ŘEKL NĚKDO PRAVDU O EVROPSKÝCH FONDECH

Většina lidí, včetně politiků, tvrdí, že evropské fondy jsou pro nás nevýhodné, že je složité jejich čerpání exprezident Kalus je dokonce označil za korupční, jakoby se peníze dělily na korupční a nekorupční.

Málokdo chtěl slyšet, že doposud z Evropské unie více dostáváme, než do ní dáváme. A navíc zůstalo nějak naší veřejnosti utajeno, že to, jak naložíme s evropskými dotacemi, je především výhradně naší věcí (pochopitelně při dodržení všeobecně platných pravidel pro čerpání evropských fondů, která platí pro všechny země EU).

Jenže tento mizerně řízený stát prošustroval, co se dá, bohužel evropské dotace v to počítaje.

Jak se zdá, přijdeme o pěkných pár miliard a kupodivu na to poukázal premiér v demisi Jiří Rusnok, který nejen že nemlžil, ale nesváděl nic na Evropskou unii a přiznal, že je chyba na naší straně. Agenturní zpráva o tom zní tedy asi takto:

Premiér Jiří Rusnok v pondělí na sněmu Svazu průmyslu a dopravy v Brně prohlásil, že se Česku v programovacím období 2007 až 2013 nepodaří vyčerpat z evropských fondů 30 až 70 miliard korun. Může za to prý složitý systém při udělování dotací. „Dnes je již víceméně jisté, že z celkové alokace nebude několik desítek miliard korun pravděpodobně vyčerpáno,“ řekl Rusnok s tím, že půjde o sumu mezi 30 až 70 miliardami korun.

Podle něj ale nemůžeme za tuto situaci vinit bruselskou administrativu. „Je jenom naší věcí, že jsme zde v minulých letech vytvořili mimořádně složitý systém jejich řízení,“ prohlásil. „Nezvládli jsme management jejich (dotací) čerpání,“ dodal.

Premiér v demisi také uvedl, že za způsob čerpání z fondů není primárně odpovědná jeho vláda, která je u moci jen několik posledních měsíců, ale jde na vrub kabinetů, které vládly od roku 2007.

JAK TO TEDY BYLO V MNICHOVĚ?

I po tolika letech symbol „mnichovské zrady“ je stále silný a stále rozděljuje historiky, politiky a všechny ty, kdož se o tuto dnes již byť tragickou, ale historickou událost zajímají. Přetiskujeme čtyři aktuální statě čtyř českých autorů, kteří jsou známi svou kritičností a otevřeností. I jejich pohledy se různí, a zda se dá říci, že je možné si vzít od každého něco, to asi také není ono. Je to dlouhé, takže kdo nechcete, nemusíte číst, nebo si to nechte na víkend. Každopádně jsou ony statě zajímavé a dá se říci, že i po sedmdesáti pěti letech jsou aktuální v pohledu na svět druhé třetiny XX. století. Považujeme tedy za vhodné vás s těmito texty seznámit.

Jan Urban

Mnichov jako samohana

Narativ „Mnichovské zrady“ není pravdivý. Snímá veškerou zodpovědnost za první rozbití Československa - neboť druhou republiku už nelze, při troše sebeúcty, vnímat jako demokratickou zemi - z beder vedení československého státu. Všechnu vinu důsledně svaluje na nevěrné a nečestné spojence, kteří si ústupky na úkor Československa snažili ohočit agresivního šíleného nacistického diktátora v Německu. Bezmocný československý prezident, vláda a parlament vůči hrozbě násilí prý nemohli nic dělat. Dnes - po pětasedmdesáti letech - už bychom to měli být schopni nazvat mnichovskou lží. Západní vlády totiž mohly zradit Československo, ale jenom československý prezident, vláda a parlament mohli zradit, a zradili, vlast a demokracii.

Je prakticky nemožné představit si scénář, ve kterém by se Československo mohlo nějakou jinou politikou vyhnout konfrontaci s hitlerovským Německem. Jistě lze kritizovat hloupost Benešovy protipolské a proruské zahraniční orientace. Neochotu k usmíření a spolupráci s Maďarskem. Slepotu vůči francouzskému appeasementu Hitlera. Neschopnost čelit šíření proněmeckých (profašistických) nálad mezi vlivnou britskou aristokracií. Zaostávání v kvalitě letectva a tankových jednotek, zjevné od roku 1935-36. Ale nic z toho, co se dalo dělat jinak, by neodvrátilo tuto konfrontaci.

Bezpečnost a existence Československa byla, ostatně zcela správně, vystavěna na zásadě kolektivní bezpečnosti, která navazovala na poválečný mírový systém. Avšak ve chvíli, kdy princip kolektivní obrany a vystoupení proti agresi - z viny Francie i Velké Británie - selhal vůči nástupu nacismu v Německu (odchod Německa ze Společnosti národů v říjnu 1933, zavedení všeobecné branné povinnosti v roce 1935), v Etiopii, Španělsku a, zásadním způsobem, v březnu 1936 při nacistickém obsazení Porýní, stala se konfrontace Československa s nacistickým Německem nevyhnutelnou. Francie v březnu 1936 odmítla zasáhnout silou na svojí vlastní hranici - v situaci, kdy ještě měla nad Německem mnohonásobnou převahu a kdy i Československo a Polsko okamžitě potvrdily připravenost dostat v případě konfliktu svým spojeneckým závazkům a zasáhnout proti Hitlerovi vojensky z východu. Francie v té chvíli zradila nejen princip kolektivní bezpečnosti a svoje střeoevropské spojence, ale otevřeně zahájila aktivní politiku appeasementu, a pomohla tak rozpoutat druhou světovou válku.

Jenom někdo tak slepý a nezodpovědný, jako byl prezident Edvard Beneš a většina československých politiků tehdejší doby, mohl i přes opakovaná varování vlastní mimořádně schopné zpravodajské služby po dvou dalších letech neustálého zhoršování situace a poměru sil ještě v roce 1938 předpokládat, že konfrontaci s Hitlerem je možné odvrátit jednáním a

spoléháním se na mezinárodní smlouvy. Československé vedení tedy mělo více než dva roky na přípravu a promýšlení všech možností a scénářů, včetně toho, co by bylo nutné udělat v případě, že se Velká Británie i Francie zachovají stejně jako ve všech případech porušení mezinárodních smluv ze strany Německa od nástupu Adolfa Hitlera k moci v roce 1933 - tedy že neudělají nic.

Státník nemá tváří v tvář agresi právo vymlouvat se na tragické zrady spojenců, nečekané shody nešťastných okolností nebo nemožnost vojenského odporu. Za všech okolností - absolutně a bez výjimky - musí přemýšlet a jednat s ohledem na nejlepší možný zájem země a jejích občanů. On sám je v krizi symbolem jednoty země, její historie, mravnosti a smyslu existence. Československé politické vedení v čele s prezidentem Benešem v tomto ohledu v mnichovské krizi fatálně a zbaběle selhalo.

Z tohoto pohledu není důležité, zda se Československo mělo nebo nemělo vojensky bránit. I ve chvíli neodvratné porážky - a o to více ve chvíli porážky vojenské - se elita a vedení státu nesmějí v žádném případě vzdát zodpovědnosti. Nikdy. O to usilovněji musejí vést boj o duši národa či státního společenství - právě proto, že jeho tělo bylo v této chvíli sraženo k zemi.

Jak jinak by dnešní střední Evropa vypadala, kdyby na místě osobně zbabělého Edvarda Beneše a jeho jemu podobných politických souputníků stáli skuteční vlastenci a opravdoví státníci! Představme si, například, tuto možnost: Československo v září 1938 odmítlo ustoupit nátlaku velmocí. Neodvolalo mobilizaci a wehrmacht zahájil útok z několika směrů. Po několika hodinách symbolického odporu, kdy letouny Luftwaffe přelétaly demonstrativně nad Prahou, prezident Beneš vydal rozkaz k zastavení ozbrojeného odporu s tím, že přijímá okupaci „s výhradami“ a za podmínky, že československé záležitosti zůstanou v rukou Čechoslováků, tedy v rukou vlády a parlamentu. Odmítl rezignovat a každý den ráno projížděl v otevřeném automobilu ulicemi Prahy. Každý rok se pak 28. květen, den jeho narozenin, stal dnem vlasteneckých manifestací. Národ ho zbožňoval. Československé úřady dokázaly tajně ze země vyvést prakticky všechny nacisty ohrožené židovské spoluobčany. Že to zní nesmyslně? Přesně takhle se tváří v tvář nacistické agresi přece zachoval dánský král Kristián X. Jenom namísto v automobilu se za německé okupace každé ráno projížděl ulicemi okupované Kodaně na koni.

Zkusme ještě jednu, odbojnější, představu: Československá armáda podle plánu v bojích pomalu ustupovala od hraničních hor a soustřeďovala se k obraně východní Moravy. Prezident, vláda i parlament vyhlásili odpor proti nacistické agresi a odjeli nejprve za velením armády do Vyškova a po leteckých útocích Luftwaffe, snažících se politické vedení země fyzicky zlikvidovat, utajeně do prozatímního hlavního města v Turčianském svätém Martine na Slovensku. Továrny vojenského a těžkého průmyslu, jako byly Škodovy závody v Plzni a v Praze nebo později Zbrojovka Brno, byly podminovány a zničeny ve chvíli, kdy se přibližovaly jednotky wehrmachtu. Spojenci nepodnikli nic. Prezident Beneš a vláda ve vojensky bezvýchodné situaci nakonec odletěli do Londýna. Do zahraničí byly odvezeny všechny zlaté rezervy a dokumentace zbrojního průmyslu. Letectvo přelétlo všechny zbývající letouny do Polska a Rumunska, aby nepadly do rukou nepříteli. Zničeny byly i těžké zbraně. Nemožné? Tak proč to bylo možné v Norsku?

Norská královská rodina, spolu s vládou a velkou většinou parlamentu, dokázala uniknout z hlavního města zvláštním vlakem jen několik hodin po začátku invaze. Král Haakon VII odmítl jednat s nacisty bez dohody s vládou. Sám vládě řekl: „Jsem hluboce zasažen svěřenou mně zodpovědností v případě, pokud budou odmítnuty německé požadavky. Zodpovědnost za hrůzy, které by dopadly na lid a na zemi, je tak strašlivá, že se ji obávám přijmout. Je na vládě, aby přijala rozhodnutí, ale můj postoj je jasný. Nemohu německé požadavky přijmout. Bylo by to v rozporu se vším, co jsem jako norský král považoval za svoji povinnost.“ Přežil záměrné letecké útoky Luftwaffe, unikl s pomocí norských vlastenců na sever, aby nakonec - i s celou vládou - odejel po moři do exilu v Londýně. Zlaté rezervy Norska byly odvezeny do USA.

Proč se nechceme poměřit s tragicky heroickou poutí Finska, které se ve chvíli, kdy se rozhodovalo o jeho bytí a nebytí v osamoceném válce se stalinistickým Sovětským svazem, muselo přiklonit k nacistickému Německu? Zodpovědnost za toto ďábelské rozhodnutí na sebe vzali prezident Risto Ryti a vrchní vojenský velitel maršál Karl Mannerheim. Jejich dvojjediným cílem se stalo udržení existence samostatného finského státu - a udržení demokratických institucí. U vědomí morální i politické zpochybnutelnosti být jen částečné spolupráce s nacistickým režimem přijali po válce prezident Ryti a vrchní vojenský velitel maršál Mannerheim osobní zodpovědnost. Ryti jako odsouzený v Sověty vynuceném procesu a amnestovaný o čtyři roky později proti jejich vůli a Mannerheim odchodem do dobrovolného exilu. Finsko díky nim přežilo jako demokratický stát - i přes obrovský poválečný nátlak Sovětského svazu. A o Polsku, které se, přes všechny svoje omyly, dokázalo jako stát i národ postavit spojené totalitní nacisticko-sovětské agresi a po padesáti letech odporu proti totalitě sednout ke kulatému stolu a obnovit národní rámec rozvoje demokracie, nemá v kontextu sebeomluvné české mnichovské lži vůbec cenu mluvit.

Narativ Mnichovské zrady spojenců je lži. Československo, a především jeho politické vedení, mělo svobodu rozhodnutí mezi samohanou a zničením státnosti na jedné straně a jakoukoliv formou projevené vůle k udržení státnosti a demokracie vlastním přičiněním na straně druhé. Zvítězila samohana a zbabělost. 29. září byla v Mnichově podepsána z pohledu evropské demokracie pošetilá a tragická dohoda na cizí účet. Už za necelý týden, ve středu 5. října, ale prezident a vrchní velitel ozbrojených sil Československé republiky Edvard Beneš abdikoval. Tvrdil, že chtěl nejprve rezignovat hned po Mnichovu, ale že se nakonec rozhodl učinit tak až v okamžiku, „kdy země bude mít pevnou vládu“... Osobní zájem nadřadil, jako ostatně vždy od nástupu do funkce prezidenta, zájmu země. Deník České slovo to oznámil tónem charakteristicky podlézavým až k trapnosti: "Dr. Edvard Beneš se vzdal prezidentského úřadu. Velký vlastenec odstoupil. Věří, že koruna okleštěného státu vyrazí opět svými ratolestmi."

Beneš nebyl vlastenec. Mnohem víc než ve svůj politický československý národ věřil ve svoji osobní roli „světového politika“. Utekl v nejhorší možné chvíli od zodpovědnosti uložené mu Ústavou, a brzy dokonce odejel ze země jako soukromník - stal se vyučujícím profesorem na univerzitě v Chicagu. Bez vlády, bez parlamentu. Opustil zodpovědnost ve chvíli, kdy měl posloužit ostatním jako příklad, a otevřel tak prostor pro vládu lůzy. Zhroucení obecné slušnosti a hysterie politických čistek druhé republiky tak padá i na jeho svědomí. Československo odevzdalo nacistickému Německu všechnu svoji armádní výzbroj a munici, veškerý fungující zbrojní průmysl čtvrtého největšího exportéra zbraní na světě, včetně všech výkresů a vývojových programů. Říše získala přes čtyřicet pět tun československých zlatých rezerv. Druhá republika sama vydala tvrdá antisemitská zákonná opatření. Československo tedy dobrovolně a bez odporu vydalo československé židovské občany nacistické genocidě - a tvrdit, že se tak stalo až po jeho rozpadu, je jenom další nechutná výmluva. Československo samo zničilo svoji demokracii - na celých šedesát let.

Jedenáctého března 1939 se skutečný vlastenec, šéf československé rozvědky František Moravec, spolu s úřadujícím zástupcem velitele hlavního štábu armády generálem Fialou vnutili na zasedání vlády druhé republiky v Kolovratském paláci. Vláda byla zcela demoralizována. Rozhořela se krize na Slovensku, vztahy s Maďarskem a Polskem se rychle zhoršovaly. Moravec informoval premiéra a tři klíčové členy vlády o tom, že země bude za čtyři dny okupována nacistickým Německem a Slovensko vyhlásí samostatnost. Seznámil je dokonce s podrobnostmi německých operačních plánů. Jako první reagoval ministr zahraničí František Chvalkovský, jeden z nejostudnějších kolaborantů s nacismem. Prohlásil, že zprávě vůbec nevěří. Den předtím, pravil, hovořil v Berlíně Hermann Göring s radou československého velvyslance „velmi vlídně“...

Moravec se nenechal odradit a vyzval vládu, aby zvážila protestní odchod do exilu, zničení muničních a zbrojních továren, vyhození budovy generálního štábu do povětří, odlet vojenského letectva do neutrálního zahraničí a řadu dalších kroků, které by posloužily, jak napsal ve svých

pamětech, „jako demonstrace pro světovou veřejnost, jaké je cítění československého lidu“. Byl odmítnut. Byl nakonec jediným, kdo se svým týmem jedenácti zpravodajských důstojníků odletěl tajně do Británie, kde se stal vůbec nejdůležitějším článkem protinacistického zahraničního odboje a podpory opožděné československé exilové politické reprezentace. Jedině on se odvážil odvézt ze země i finanční prostředky, ze kterých byla potom jeho zpravodajská služba placena. Co kdyby se neodvážil vzepřít se zbabělosti svých politických nadřízených? František Moravec je symbolem vzpoury zrazených vlastenců a demokratů, kteří po selhání zbabělého vedení československého státu, v malých skupinách i jako jednotlivci, hájili sen o demokratické vlasti. Nakonec jich byly desetitisíce. Stali se nejdéle bojujícími vojáky druhé světové války. Odcházeli se studem a rozhořčením do ilegality nebo do zahraničí ze země zrazené její politickou elitou, aby bojovali s nespravedlností. Ti, co přežili, byli po válce prodáni stejnými představiteli znovu, komunistické a sovětské okupaci.

Dokud budou Češi jako národ věřit, že Mnichov byl zradou, se kterou neměli nic společného a proti jejímž důsledkům nemohli nic dělat, nebude tento národ dospělý - a selhání jeho elit se bude v každé další krizi opakovat. Tak jako v roce 1945, 1948, 1968 a po roce 1989...

MATĚJ SPURNÝ

TROCHU JINÝ POHLED NA MNICHOV

Mnichovská dohoda byla po desetiletí veřejnosti předkládána jako důsledek zrady těch druhých.

Předně Němců, kteří s otevřenou náručí vítali vojáky Wehrmachtu, ačkoli se jim u nás tolik dařilo. A také spojenců; ostrůvek demokracie v srdci Evropy byl ponechán svému osudu údajně jen proto, že se Francouzům a Britům nechtělo bojovat. Tohle vyprávění zapadá do velkého příběhu našich dějin, v němž sami hrajeme roli nevinné oběti, která je střídavě cupována a spoutávána silnějšími.

Meziválečné Československo mělo jistě řadu předností. A na rozdíl třeba od nacistického Německa nebo autoritářského Horthyova Maďarska poskytuje cennou inspiraci i současnému budování demokracie. Byl to ale zároveň stát, který neuspěl, a to zdaleka ne jen vinou nepříznivých vnějších okolností. Československu se nepodařilo naplnit ani jeden ze základních cílů každého státu; tedy získat loajalitu všech významných skupin jeho obyvatelstva a udržet si zahraničněpolitickou podporu vlastní existence. Chci tu psát o kořenech prvního z obou neúspěchů. Tedy o tom, kolik toho elity tehdejší politiky udělaly pro to, aby Československo přijali za své i ti, kteří doma nemluvili česky.

"Území obývané Němci jest území naše a zůstane naším...my jsme vytvořili náš stát. Tím se určuje státoprávní postavení našich Němců, kteří do země přišli původně jako emigranti a kolonisté..." Tomáš G. Masaryk, 1918

Navzdory proklamacím se Československo nestalo středoevropským Švýcarskem. Češi v něm tvořili zhruba polovinu obyvatelstva a Slováků bylo méně než Němců - přesto byla ale republika založena jako národní stát Čechů a Slováků. Více než 3 miliony Němců, statisíce Maďarů a další se ze dne na den stali pouhými menšinami. Území, na němž žili, bylo (nejen) Masarykem prohlášeno za území „naše“ (tedy Čechů a Slováků) a oni sami za emigranty. Znamenalo to v podstatě občanskou válku (na jižním Slovensku se opravdu válčilo, v českém pohraničí československé jednotky spíše bez boje obsazovaly města a v březnu 1919 střílely do bezbranných demonstrantů). Němci se nepodíleli na tvorbě nové ústavy a „československý“ jazyk byl prohlášen za jazyk státní. Němečtí úředníci se ho museli narychlo učit, mnohde ale nebylo třeba - na jejich místa přišli do pohraničí Češi z vnitrozemí. Téměř v každé krkonošské nebo krušnohorské vesnici měl být napříště aspoň český pošťák, na každém nádraží, i v Němci obývaných oblastech, český přednosta

nebo výpravčí. Pozemková reforma z let 1919-1920 znamenala největší přesun majetku od pobělohorského období - na rozdíl od 17. století, kdy šlo spíše o náboženskou identitu jednotlivých šlechtických rodů, se ale nyní radikálně změnil poměr vlastněné půdy a nemovitostí mezi jednotlivými etniky. Mezi Čechy a Slováky na jedné a Němci a Maďary na druhé straně - pochopitelně ve prospěch těch prvních. České a slovenské školy rostly jako houby po dešti a v národnostně smíšených oblastech postupně přetahovaly žáky z rodin s nejasnou nebo dvojitou etnicitou.

Němci, Maďari i příslušníci dalších etnických skupin v Československu požívali veškerých občanských práv, zásadní převrácení sil, potlačení jejich politického vlivu a mohutné finanční i symbolické investice do posilování češství (a zpočátku též slovenské identity) je však stavěly do podobné pozice, v jaké byli Češi v Rakousku. Základní míra loajality části českého obyvatelstva a zejména českých elit vůči Rakousku byla definitivně podryta za první světové války. Pro vztah Němců, ale i například Maďarů k Československu hrála podobnou roli velká hospodářská krize. Tehdy, ve třicátých letech, nechala česká politika pohraničí jeho osudu, stejně jako nedokázala účinně posilovat pouta ke společnému státu nejen mezi maďarsky hovořícím obyvatelstvem, ale postupně na Slovensku obecně. Popíšu tuhle neschopnost státu udržet si loajalitu „těch druhých“ na příkladu německého pohraničí, zdaleka se však netýkala jenom jeho. Drastičtější dopad hospodářské krize na německé obyvatelstvo v pohraničí byl zčásti zaviněn převahou lehkého a spotřebního, na export zaměřeného průmyslu. Českým politikům každopádně jen málo docházelo, jak moc může jejich malé úsilí při boji s krizí ovlivnit příští politickou orientaci německých občanů. Olej do ohně přiléval fakt, že se v důsledku protikrizových opatření zvyšovala pozice státu jako zaměstnavatele. Místo aby stát tento mandát využil právě ve prospěch menšin, jejichž loajalitu by si tak mohl „koupit“, preferoval jako zadavatel zakázek zejména české podniky - politické elity českých nebo československých stran se tak snažily uspokojit a rozšířit svoji klientelu. Důsledky na sebe nedaly dlouho čekat - i na německé straně měla národovecká politika převážně ekonomickou podobu.

Československo navíc až do roku 1938 neuznalo za potřebné ani financovat celodenní rozhlasové vysílání v německém jazyce. Informace tak čeští Němci přijímali především z Německa, což po roce 1933 nebývalo přispívalo k jejich radikalizaci. Stačilo otočit knoflíkem a do obývacích pokojů a kuchyní v domcích a chalupách pohraničních hor se řinula nacistická ideologie, Hitlerovy a Goebbelsovy projevy o národním prostoru, německých menšinách utlačovaných méněcennými slovanskými národy a antisemitská štvánice - nenávistné řeči, které by si tou dobou Konrad Henlein ani nedovolil veřejně vyslovit. Pět let, den co den. Československý rozhlas nakonec zřídil německou celodenně vysílající stanici v roce 1938 - to už ale bylo pozdě. Tehdy už si ho většina Němců nenaladila. Němci v pohraničí, a nejen oni, se tak dávno před Mnichovem mohli cítit ze strany československého státu opuštění. A to nejen proto, že je dlouho nedokázal vymanit z beznadějné ekonomické a sociální situace a že se nesnažil jim zprostředkovávat svůj pohled na situaci. Těch, kteří nepodlehli nacionalistické propagandě Konrada Henleina, nebylo ani v druhé polovině třicátých let zas tak málo. Řada podniků ovládaných lidmi Henleinova hnutí přestala postupně zaměstnávat nejen Čechy, ale také politické odpůrce z řad německého obyvatelstva. Ti se tak dostávali do nezáviděníhodné pozice menšiny v menšině. Takové líčí ve své skvělé reportáži ze 7. září 1938 („V pohraničí: Kolik bodů pro nás?“) česká novinářka Milena Jesenská. Píše o lidech, kteří nemohou získat práci u Čechů, protože jsou Němci, ani u německých podnikatelů, protože nejsou příznivci SdP. O lidech, kteří líčí svoji životní situaci a po tvářích jim při tom tečou slzy. Byli terčem posměchu („koukej, co ti ti tvoji Češi dávají? Jak ti pomohli?“) a nakonec se někteří z nich ze zoufalství přidávali k „henleinům“.

V květnu roku 1938 probíhaly v Československu volby do místních zastupitelstev - volby, které se dnes vydávají za nejpřesvědčivější důkaz zradu sudetských Němců. Henleinova SdP získala mezi německým obyvatelstvem 89,5 %, což je výsledek v demokratických volbách nevídaný. Jenže... SdP byla v demokratickém Československu povolena, legální politickou stranou, jejíž zvolení nemohlo

být nijak „kriminálně“ trestáno (jak známo, po válce bylo trestáno odsunem, a to i většiny těch, kteří SdP tehdy nevolili). Českoslovenští představitelé v předchozích letech navíc celkem nečinně přihlíželi likvidaci dalších německých politických stran - Němci tak nyní prakticky volili jen mezi sociální demokracií a konglomerátem všeho ostatního, jenž se nazýval právě SdP. Přesto asi čtvrt milionu Němců SdP nevolilo a další téměř milion Němců mladších 21 nevolil vůbec - většina z nich byla po válce pochopitelně rovněž „nuceně vysídlena“. Hlavní problém spočívá ale v tom, že to nebyly demokratické volby. Lidé tu za své přesvědčení platili svojí existencí.

Volbám předcházela v podstatě totalitní propaganda plná zastrahování, nebyla to demokratická volební kampaň. V mnoha menších obcích se nenašlo dost lidí, kteří by měli odvahu postavit kandidátku sociální demokracie - takže existovala jen jedna kandidátka. Lidé se tu už léta báli odbírat sociálnědemokratické noviny. Nejít do průvodu SdP nebo k volbám (a nevolit tak onu často jedinou kandidátku) mohlo znamenat ztrátu práce. Lidé měli strach a od československého státu se pomoc nedala čekat. Krom toho Henlein obchodníkům, dělníkům v továrnách, řemeslníkům a dalším lidem bez valného vzdělání často dokázal vsugerovat, že hlas pro jeho stranu se rovná přihlášení se k německému. Jesenská píše: Volební heslo henleinovců nezní: Volte SdP stranu! Volte Konráda Henleina! Nýbrž: jsi Němec, nebo nejsi? Nepřihlášiš-li se k SdP, vyřazuješ se dobrovolně z německého národa! Tedy: ano, nebo ne?

Co říct na závěr? Nemám zde prostor líčit vztahy s Maďary či Slováky. Jisté je jedno. Československo se rozpadlo už před Mnichovem - tedy pokud stát nechápeme jenom jako území obehnané hranicí, ale jako společenskou smlouvu. Přesvědčivé důvody k věrnosti měli již jen Češi, kteří neobývali ani polovinu území státu. Středoevropské Švýcarsko, které se mělo stát domovem všem národnostem, jež ho obývaly, se nepovedlo. Ti, kteří stát zakládali a kteří určovali jeho povahu, nedokázali naplnit původní ideály. Možná nechtěli, možná pro to neměli dost schopností, možná to prostě nešlo. Mnichov byl každopádně důsledkem, nikoliv příčinou. V jiné mezinárodní situaci by snad tehdejší politické elity měly víc času a dějiny by kráčely jiným směrem. Snad. To nás ale nezabavuje historické zodpovědnosti za experiment, který v posledku nezasypal, ale prohloubil propasti mezi lidmi a národy

JAN RYCHLÍK

TRAUMA MNICHOVA

Mnichovská dohoda, jejíž výročí si právě připomínáme, se stala trvalým traumatem české společnosti. Shrňme nejprve hlavní fakta. Nečinnost Francie a Velké Británie jak v případě obsazení Porýní, tak i v případě anexe Rakouska dávala jasně tušit, že uvedené státy nezasáhnou ani v případě územních požadavků Německa vůči Československu. Na pokyn Berlína měl Konrád Henlein a jeho Sudetoněmecká strana předložit československé vládě takové podmínky, které by byly nesplnitelné. To mělo dát Německu záminku pro agresi proti Československu, jež byla připravována pod krycím jménem *Fall Grün* (Zelený plán). 26. dubna 1938 se v Karlových Varech uskutečnil sjezd SdP, na kterém Konrád Henlein vytyčil požadavky své strany. Ty zahrnovaly úplnou územní autonomii německého jazykového území, tedy realizaci starého plánu českých Němců na rozčlenění Čech. V autonomním německém území měli mít Němci právo „hlásit se k německému světovému názoru“, tj. k nacionálně socialistické ideologii. 7. června 1938 SdP oficiálně předložila své požadavky československé vládě jako základ jednání o národnostním vyrovnání.

Vláda Milana Hodži se dostala na jaře 1938 do nezáviděníhodné situace. Ve snaze zabránit dalšímu poklesu vlivu na německé voliče z ní po anexi Rakouska vystoupili němečtí agrárníci i němečtí sociální demokraté, čímž vznikl dojem, že SdP skutečně hovoří za všechny sudetské

Němce. S národnostními požadavky současně vystoupili představitelé polské a maďarské menšiny. Hlinkova slovenská ľudová strana předložila 5. června 1938 nový návrh na autonomii Slovenska, který fakticky znamenal přetvoření Československa ve volnou federaci se silnými konfederativními prvky. Francouzská a britská vláda, které se bály konfliktu s Německem, nejenže neposkytly československé vládě žádnou podporu, ale naopak ji už 7. května vyzvaly, aby se se sudetskými Němci dohodla, tj. - jinak řečeno - aby přijala Henleinovy karlovarské požadavky. To by ovšem v praxi znamenalo vytvoření polosamostatné německé provincie ovládané nacisty, která by se pak kdykoliv mohla odtrhnout od Československa a připojit k Německu. Hodžova vláda proto nabídla všem svým národnostem vyrovnání na základě dalekosáhlé kulturní autonomie (tzv. národnostního statutu), avšak tu všechny menšiny odmítly. Hlavní roli v nátlaku na Československo sehrála britská vláda pod vedením konzervativního premiéra Neville Chamberlaina (1869-1940) a v menší míře i francouzská vláda, resp. její ministerský předseda Edouard Daladier (1884-1970). Jejich pohledy na česko-německý problém do značné míry odrážely postoj veřejného mínění jejich zemí. Minulo pouhých dvacet let od konce první světové války a její hrůzy byly stále ještě v paměti milionů jejích účastníků. Většina Britů a Francouzů samozřejmě odmítala jít znovu na frontu. Neviděla důvod, proč by měla bojovat za to, aby více než tři miliony Němců i nadále žily ve státě, ve kterém evidentně žít nechtějí. V revizi hranic proto většinou neviděli nic strašného. Lidsky je postoj většiny Britů a Francouzů zcela pochopitelný a neměl by být předmětem nějakého morálního opovržení. Také Chamberlain a Daladier se domnívali, že bude možné dosáhnout kompromisu s Německem, pokud dojde k rozumné revizi versailleského systému, tj. k částečnému uspokojení německých požadavků. To ostatně tehdy nebyl jen názor Paříže a Londýna: podobně viděli problém i mnozí politici v dalších evropských státech (např. bulharský car Boris III., jinak osobně vůči Československu přátelský) a také mnoho činitelů v USA. Tyto postoje primárně tehdy ostatně neznamenal snahu likvidovat Československo jako stát: i zmenšené Československo by podle nich mělo dostatečný prostor pro svou další existenci: navíc by se vnitřně konsolidovalo, neboť by se zbavilo svých menšin. Chamberlain, Daladier a další politici neviděli, že Hitlerovi nejde jen o sjednocení Němců, ale právě o likvidaci Československa a pak dalších zemí vůbec a získání nadvlády nad celou Evropou. Na druhé straně je nutno dodat, že ve Velké Británii i ve Francii bylo dost politiků, kteří si naopak tuto skutečnost uvědomovali naprosto jasně.

Mezi ně patřil i budoucí premiér Winston Churchill (1874-1965), který patřil k rozhodným stoupencům vojenské podpory Československu a války proti Německu. Většina politiků vládnoucí konzervativní strany nicméně podporovala Chamberlainovu politiku „usmiřování“ Německa. Proto souhlasila s tím, aby byl do Československa v létě 1938 vyslán jako zprostředkovatel lord Walter Runciman (1870-1949). Runciman ovšem v Československo působil jednostranně jako stoupenec sudetoněmeckých požadavků a cílem jeho mise ve skutečnosti bylo nikoliv zprostředkování, ale odůvodnění nutnosti oddělení sudetských území.

Ve snaze dosáhnout kompromisu vyšla československá vláda sudetským Němcům dalekosáhle vstříc. Po dlouhých jednáních předložila 5. září 1938 návrh, který v podstatě vyhovoval všem požadavkům, jak byly formulovány v karlovarském programu. Sudetoněmecké území mělo být rozděleno na několik krajů (kantonů) s úplnou samosprávou a faktickou nezávislostí na ústřední vládě v Praze, pokud jde o vnitřní záležitosti. Sudetoněmecká strana byla návrhem zaskočena, a hledala proto záminku, aby mohla návrhy, které v podstatě v dubnu sama formulovala, odmítnout. Záminka se brzy našla: během celého léta probíhaly v sudetoněmeckých městech demonstrace. 7. září 1938 došlo v Ostravě ke srážce demonstrantů s policií a tento incident, prezentovaný jako „policejní brutalita proti sudetoněmeckému obyvatelstvu, si vedení SdP vzalo za záminku odmítnutí čtvrtého plánu.

O pět dní později - 12. září - byl v Norimberku zahájen sjezd NSDAP. Hlavní projev pronesl Adolf Hitler, který v emotivní řeči prohlásil, že Německo samo osvobodí sudetské Němce „od české tyranie“. Projev byl signálem ke generální stávce v celé sudetské oblasti, která vzápětí přerostla v

ozbrojené povstání. Ozbrojené skupiny sudetských Němců zaútočily na četnické a policejní stanice, kasárna, pošty, celnice a okresní úřady a pokusily se v celé oblasti převzít moc. Hodžova vláda na stávkou a následné povstání reagovala vyhlášením stanného práva. Do pohraničí bylo posláno vojsko, které během pěti dnů povstání zlikvidovalo. SdP byla rozpuštěna a sám Henlein, na něhož byl vydán zatykač, utekl do Německa. Tam byl z německých uprchlíků 17. září vytvořen Sudetoněmecký dobrovolnický sbor (*Sudetendeutsches Freikorps*), který pak z německého území zahájil ozbrojené útoky na československé území. V době porážky sudetoněmeckého povstání bylo nicméně o osudu pohraničí již v podstatě rozhodnuto. 15. září 1938 navštívil Chamberlain Hitlera v jeho letním sídle v Berchtesgadenu v bavorských Alpách a vyslovil předběžný souhlas s odstoupením českého pohraničí Německu, jehož rozsah Hitler uvedl. Chamberlain Hitlerovi slíbil, že Velká Británie a Francie vyvinou v této věci na Československo diplomatický nátlak. Následující den - 16. září - ukončil lord Runciman svou misi a vrátil se do Anglie. V memorandu, které odevzdal Chamberlainovi, označil další soužití Čechů a Němců v jednom státě za nemožné a doporučil odstoupení pohraničního území Německu.

Dne 19. září odevzdaly britská a francouzská vláda prostřednictvím svých vyslanců v Praze Benešovi společnou nótu požadující, aby Československo v zájmu zachování míru odstoupilo Německu území s více než 50 % německého obyvatelstva. Za to měla československá vláda získat od obou mocností garanci nových hranic. Československá vláda britsko-francouzskou žádost hned příští den (20. září) odmítla a žádala, aby byl územní spor s Německem předložen mezinárodní arbitráži. Ještě téže noci se však prezident Beneš dočkal nečekaného překvapení: ve dvě hodiny ráno 21. září byl náhle vzburzen opětovnou návštěvou obou vyslanců, kteří mu předali ultimátum svých vlád odmítající arbitráž a opětovně požadující okamžité odstoupení pohraničního území. V případě, že by se tak nestalo, mělo být Československo označeno za zodpovědné za případnou válku s Německem, které se Velká Británie a Francie odmítaly zúčastnit. Francouzská vláda tedy fakticky oznámila, že nesplní své spojenecké závazky vůči Československu. Týž den večer Hodžova vláda ultimátum přijala.

Zpráva o přijetí ultimáta vyvolala nespokojenost mezi českým a částečně i slovenským obyvatelstvem. Už 21. září večer vypukly v řadě českých měst demonstrace, které se následující den ještě rozšířily. Demonstranti požadovali odmítnutí kapitulace a demisi Hodžovy vlády. Masové demonstrace přinutily skutečně Hodžu podat ještě téhož dne demisi. Na jeho místo nastoupila úřednická vláda generála Jana Syrového (1888-1970), legionářského důstojníka a účastníka bitvy u Zborova, kde ztratil jedno oko. Téhož dne - 22. září - se v Bad Godesbergu na Rýně znovu sešel Chamberlain s Hitlerem. K Chamberlainovu překvapení vystoupil Hitler s dalšími územními požadavky zahrnujícími tentokrát již i převážně česká území. Kromě toho Hitler žádal rovněž uspokojení požadavků polské a maďarské menšiny. Chamberlain slíbil předložit požadavky československé vládě, vyjádřil však pochybnosti, že pro ni budou přijatelné. Syrového vláda na doporučení samotné britské vlády, která chtěla vyvolat na Hitlera nátlak, vyhlásila 23. září 1938 všeobecnou mobilizaci a potom i oficiálně godesberské požadavky odmítla. Do zbraně bylo povoláno celkem asi milion mužů, čímž ale byly československé lidské rezervy v podstatě vyčerpány. České, slovenské a rusínské obyvatelstvo přijalo mobilizaci pozitivně, ve většině míst záložníci nastupovali ke svým útvarům s obrovským nadšením. Vojsko obsadilo především pohraniční pevnosti, budované po vzoru francouzské Maginotovy linie od poloviny třicátých let. Ze záložníků německé národnosti, kteří byli rovněž povoláni, naproti tomu nastoupilo jen asi 50 % povolanců. Záložníci maďarské a polské národnosti většinou ke svým útvarům nastoupili, byť bez většího nadšení.

Na konci září 1938 se vojenský konflikt mezi Československem a Německem zdál neodvratným. Tváří v tvář hrozícímu konfliktu byla i Francie nucena vyhlásit alespoň částečnou mobilizaci, což v českém prostředí budilo velkou naději. Československá vláda Jana Syrového i prezident Beneš mohli doufat, že bez ohledu na vyslovený souhlas s odstoupením části pohraničního území dojde k válce, po jejímž vítězném zakončení budou územní ústupky ve prospěch Německa alespoň

zmírněny. K válce avšak přes všeobecné očekávání nakonec nedošlo. 29. září 1938 se v Mnichově uskutečnila konference předsedů vlád a ministrů zahraničních věcí Velké Británie, Francie, Itálie a Německa. Konference vycházela z faktu, že Syrového vláda sice odmítla godesberské požadavky, avšak nedistancovala se od původního souhlasu s odstoupením pohraničí, který po „noční demarši“ z 21. září vyslovila ještě Hodžova vláda.

Mnichovská konference byla zahájena 29. září odpoledne. Předmětem vůbec nebyla otázka, zda Československo má či nemá odstoupit pohraničí, jak dodnes soudí velká část veřejnosti, ale pouze územní rozsah odstupovaného území. Chamberlain a Daladier se snažili poněkud omezit Hitlerovy požadavky vůči Československu, ovšem s malým úspěchem. Konečná dohoda, podepsaná v jednu hodinu po půlnoci¹, byla - pokud jde o novou hranici - sice výhodnější než Hitlerovy godesberské požadavky, avšak podstatně horší než původní hranice navržená na základě jednání v Berchtesgadenu. Při pozdějším vytyčování hranic přímo v terénu mezinárodní smíšenou komisí si ostatně nakonec Německo v mnoha případech i tak stanovilo „godesbergskou“ hranici. Podle dodatkového protokolu k dohodě mělo Československo do třech měsíců rovněž uspokojit požadavky polské a maďarské menšiny, resp. dohodnout se o průběhu hranic s Polskem a Maďarskem. Pokud by se tak nestalo, měla se konference čtyř velmocí znovu sejít a stanovit nové hranice vůči Polsku a Maďarsku sama.

Československá delegace, která rovněž přijela 29. září do Mnichova, nebyla přímým účastníkem jednání. Jednající mocnosti vycházely z toho, že jednání má vlastně povahu mezinárodní arbitráže, o kterou původně Československo 20. září žádalo. Českoslovenští zástupci nebyli na jednání vůbec připuštěni a byl jim po skončení konference pouze oznámen její výsledek. Vláda se výsledkem konference zabývala hned ráno 30. září, přičemž se musela ještě týž den rozhodnout, zda mnichovský diktát akceptuje. Formálně vzato výsledek konference nebyl pro Československo závazný - vláda jej mohla odmítnout, což by ovšem znamenalo válku s Německem bez jakýchkoliv spojenců. Vláda se při rozhodování opírala především o stanovisko náčelníka hlavního štábu generála Ludvíka Krejčího (1890-1972). Ten konstatoval, že v situaci, kdy pohraniční pevnosti ještě zdaleka nejsou dobudovány a Československo je až na krátký úsek hranice s Rumunskem ze všech stran zcela obklíčeno nepřátelskými státy (Německo, Polsko, Maďarsko) a nemá zajištěno žádného spojence, je jeho postavení z vojenského hlediska beznadějné. Vláda se poté rozhodla mnichovský rozsudek přijmout, přičemž současně oznámila svůj protest.

Z hlediska svého ústavního práva považovalo Československo dohodu za diktát, který mu byl vnucen hrozbou použití síly. Mnichovská dohoda proto nebyla předložena parlamentu k projednání a k ratifikaci, která by ostatně vyžadovala nejprve přijetí ústavního zákona o změně státních hranic. Dohoda také nikdy nebyla publikována ve Sbírce zákonů a nařízení. Už během druhé světové války vystoupila československá exilová vláda s právním výkladem o neplatnosti dohody od samého počátku. To ovšem platilo a platí jen z hlediska československého, resp. českého a slovenského vnitrostátního práva. Z hlediska mezinárodního práva nelze dohodu považovat za neplatnou jenom proto, že Československo nebylo jejím signatářem a neratifikovalo ji: dohody, ve kterých je nějaký stát či území předmětem smluv jiných států, byly totiž až do poloviny 20. století poměrně běžné. Pozdější odvolání platnosti mnichovské dohody ze strany Velké Británie a Francie se proto také neopíralo o fakt, že tato dohoda byla Československu vnucena, ale o skutečnost, že ji Německo jako jeden z jejích signatářů okupací českých zemí 15. března 1939 samo porušilo.

Otázka, zda se Československo mělo bránit německé agresi, byla předmětem diskuse již v roce 1938 a historikové se k ní vracejí dodnes. Kolem této otázky vznikl už na podzim roku 1938 „mýtus pohraničních pevností“. Veřejnost se totiž mylně domnívala, že mají sloužit k odražení německého útoku a trvalé ochraně československého území. To byl ovšem omyl. Nejde teď o to, že pevnosti měly být dobudovány - a to ještě jen v hrubých rysech - teprve na počátku čtyřicátých let. Každý, kdo má nějaké vojenské vzdělání (třeba i pouhou školu pro záložní důstojníky), totiž ví, že pasivní

obranou, a tím méně obranou vedenou v kruhovém obklíčení, se žádná válka vyhrát nedá. To věděl samozřejmě velmi dobře i československý hlavní štáb. Pohraniční pevnosti neměly nikdy za účel zastavit německou armádu; měly pouze vázat určitý počet německých divizí, a poskytnout tak Francii a SSSR čas pro provedení mobilizace. Československý hlavní štáb předem počítal s tím, že československé území bude po několika měsících obrany německou armádou obsazeno; zbytek československého vojska měl být potom převezen na jinou frontu, kde by pokračoval v boji po boku svých spojenců. Obnova Československa měla nastat po porážce Německa. Z uvedeného nástinu plánu ovšem vyplývá, že v momentě, kdy Francie odmítla splnit své závazky, se obrana pohraničních pevností stávala z vojenského hlediska nesmyslnou. Problematičnost československých pevností byla ostatně zřejmá už dříve, protože nebylo žádným tajemstvím, že i francouzská vojenská doktrína je čistě defenzivní. Francie spoléhala na pasivní obranu v pevnostech Maginotovy linie. Vznikala tedy otázka, kdo vlastně v případě války proti Německu povede útok.

V této souvislosti je třeba se zmínit také o otázce možné sovětské vojenské pomoci a postoji českého a slovenského obyvatelstva k SSSR v roce 1938. Komunisté po Mnichovu vyrukovali s tvrzením, že SSSR byl údajně ochoten Československu poskytnout pomoc na pouhé požádání, tj. i v případě, že tak neučiní Francie. Toto tvrzení se stalo po válce součástí oficiálního výkladu Mnichova. Podle interpretace platné oficiálně v období komunistické diktatury zradili totiž Československo nejen západní spojenci, ale také česká a slovenská buržoazie, která se bála Sovětského svazu více než nacistického Německa, a proto raději kapitulovala. Tvrzení, že SSSR byl ochoten přijít za všech okolností Československu na pomoc, ale nelze ničím dokázat: opírá se pouze o rozhovor, který měl údajně s Klementem Gottwaldem sovětský vyslanec Sergej Alexandrovskij - ovšem až po Mnichovu! Zda se tento rozhovor vůbec uskutečnil a pokud ano, co vlastně Alexandrovskij Gottwaldovi řekl, se už nikdo nedozví, protože účastníci rozhovoru jsou dávno mrtví (Alexandrovskij byl už koncem války zastřelen v rámci nové vlny stalinských čistek). Z archivních materiálů je zřejmé pouze to, že Moskva deklarovala ochotu poskytnout pomoc v rámci ustanovení československo-sovětské spojenecké smlouvy z 16. května 1935 (tedy v případě, že Československu poskytne pomoc i Francie), anebo pokud se Československo obrátí s žádostí o pomoc ke Společnosti národů a ta označí Německo za agresora. V takovém případě by se SSSR zřejmě do války zapojil, byť pochopitelně ne z lásky ke kapitalistickému Československu. SSSR totiž hodlal cestou války získat zpět území, o která Rusko přišlo po první světové válce. Především šlo o oblasti, které po sovětsko-polské válce v letech 1919-1920 připadly (na základě míru podepsaného v roce 1921 v lotyšské Rize) Polsku. Vstup sovětských vojsk do Polska měl být přitom uskutečněn právě pod heslem nutnosti průchodu sovětské armády na pomoc Československu. K tomu ovšem Moskva potřebovala, aby na straně Československa vystoupila i Francie, anebo alespoň aby československá žádost o pomoc byla podepřena rezolucí Společnosti národů. Nešlo přitom ani tak o možný průchod sovětských vojsk do Československa, jako spíše o možný útok proti Německu.

V souvislosti s úvahami o možné sovětské pomoci Československu se často objevuje argument, že Československo nemělo se SSSR společnou hranici a jak Polsko, tak i Rumunsko možnost povolení průchodu Rudé armády přes svá území předem jednoznačně vyloučily, takže praktický význam sovětské pomoci by byl problematický. To je správné, avšak málo podstatné. Je naivní se domnívat, že hlavní směr sovětských vojsk by v případě války směřoval na československé území. Tam, v kruhové obraně, by ostatně sovětští vojáci ani nebyli mnoho platní. Československo by spíše bylo potřebovalo Rudou armádu k tomu, aby na široké frontě zaútočilo proti Německu. Zde ale uniká pozornosti jedna důležitá skutečnost: SSSR nejenže neměl společnou hranici s Československem, ale především neměl žádnou společnou hranici s Německem. Aby mohl proti němu zaútočit, musel by nejprve obsadit Polsko, resp. Litvu. V roce 1938 to bylo nepochybně Polsko, které bylo hlavním cílem připravované sovětské agrese. Důkazem, že SSSR chtěl využít války na straně Československa a Francie k získání území východního Polska, jsou události z léta 1939. Poté, co se SSSR nepodařilo dohodnout se s Francií a Velkou Británií na společné dohodě

namířené proti Německu, dohodl se naopak s Německem a s jeho pomocí po porážce Polska požadovaná území získal.

Poválečná komunistická historiografie také s oblibou tvrdila, že pro českou a slovenskou buržoazii byl přijatelnější Hitler, hájící kapitalismus, než Stalin, jenž znamenal hrozbu socialistické revoluce. Proto prý buržoazní československá vláda odmítla pomoc SSSR a raději kapitulovala. Tato teorie zní na první pohled logicky: majetní občané jistě měli důvod obávat se příchodu Rudé armády. Dochované zprávy o náladách obyvatelstva ale kupodivu dokazují pravý opak: ani bohatí lidé a příslušníci podnikatelských kruhů se kupodivu v roce 1938 možného politického dopadu příchodu Rudé armády do Československa nebáli. I vyšší vrstvy viděly v SSSR spíše slovanské Rusko, a z tohoto důvodu se pozitivně k myšlence obrany státu společně se SSSR stavěli dokonce i pravicoví politici, včetně vůdce českých fašistů generála Gajdy. Generál Krejčí měl z čistě vojenského hlediska nepochybně pravdu: válku proti Německu skutečně nebylo možné vyhrát, zvláště když uvážíme, že by byla vedena s německou pátou kolonou v zádech. Ostatně, i kdyby Francie do války vstoupila a Německo bylo poraženo, Československo by se zřejmě stejně nevyhnulo územním ztrátám. Francouzští politici dávali jasně najevo, že ani v případě vítězství nebude možné trvale držet v hranicích československého státu přes tři miliony Němců, kteří zde nechtějí žít. I v tom měli jistě pravdu. Nezodpovězená - ale současně zřejmě i nezodpověditelná - však zůstává otázka morálního významu obranné války proti Německu pro Čechy, Slováky a Rusíny, resp. demokraticky cítící příslušníky národnostních menšin² a naopak morálního marasmu, který především u Čechů a Slováků povstal z toho, že se republika agresí nebránila. Zajímavé je, že většina Čechů a Slováků v roce 1938 vůbec nepochybovala, že válka proti Německu skončí československým vítězstvím. I když se hrubě mýlili a porážka byla nevyhnutelná, situace v poraženém Československu by těžko byla horší než ta, kterou Češi potom zažili za nacistické okupace. Společně prolitá krev v případě ozbrojeného boje by nepochybně upevnila vazby mezi Čechy, Slováky a Rusíny, kteří by pak považovali Československo za stát, za nějž se vyplatí za všech okolností bojovat.

IVO CERMAN

OBRANYSCHOPNÁ A ZKORUMPOVANÁ DEMOKRACIE

Mnichov byla jednoznačná událost, ale mnohoznačný symbol. Mnichov nás svádí k představě, že česká demokracie zanikla až úderem zvenku a dává nám milosrdně zapomenout na její vleklé a neřešitelné systémové problémy. Nechci na „krizi demokracie“, jak se tomuto jevu říkalo, upozorňovat proto, že bych chtěl očerňovat první republiku. Jde mi spíše o to, abychom nekonfrontovali současný marasmus s idealizovaným mýtem, což nás jenom demoralizuje, a místo toho se pokusili navázat na zkušenosti, které náš národ udělal s životem v demokracii již v oné dávné době.

OBRANYSCHOPNÁ DEMOKRACIE

Na první pohled si Československo nevedlo v boji za svou obranu špatně a politologovi Karlu Loewensteinovi sloužilo dokonce za nejúspěšnější vzor tzv. obranyschopné demokracie. Zmíněný filozof patřil k aktivním odpůrcům nacistů, před nimiž musel uprchnout do USA, odkud s napětím sledoval probíhající vývoj v Evropě. Na starém kontinentě zatím jedna země za druhou rušila demokratické zřízení a přecházela pod nejrůznější

typy autokracie, lidé už demokracii nechtěli. V roce 1937 se ale Loewenstein domníval, že trend se začíná obracet a lidé začínají objevovat úspěšné recepty k boji proti „nepřátelské technice“. (Fašismus byl totiž dle něj jen „technika moci“ a ne ideologie.) Úspěšné demokracie už se naučily zacelovat slabá místa v zákonodárství, kterých fašisté zneužívali. Ve svém boji sice demokracie obětují řadu svobod, ale tzv. základní práva se jim daří zachovat. Demokracie jsou k tomuto kroku oprávněny stejně jako za první světovou války, protože i nyní jde o jakousi válku. Československo mu připadalo v tomto boji nejúspěšnější. Chválil zmocňovací zákony a další opatření, ale zároveň přiznával, že se Československo postupně změnilo v autoritativní neboli disciplinovanou demokracii. Ale znal Loewenstein i odvrácenou stranu těchto opatření?

Jak se bránilo?

Omezující a zmocňovací zákony se však začaly vydávat již před nástupem nacismu. Už v roce 1920 byl vydán zmocňovací zákon, který umožňoval zavést v době války mimořádná opatření, jako je omezení svobod. Po atentátu na Aloise Rašína byl v roce 1923 přijat trestněprávní zákon na obranu republiky, který mj. definoval úklady proti republikánskému zřízení. Nicméně zákon obsahoval také opatření na ochranu státního tajemství, které bylo později zneužíváno ke krytí korupce. Zákon také výrazně omezoval svobodu tisku a svobodu spolčování. Přechodem se stalo zveřejňování informací o síle či zdatnosti vojska, nebo mimořádných opatřeních. Trestáno bylo šíření nepravdivých, nepodložených poplašných zpráv a konečně opakování těchto činů opravňovalo soud k zastavení daného periodika. Postihy proti médiím byly ještě zpřísněny zákonem č. 124 z roku 1924 o odpovědnosti za obsah tisku, který stanovil tresty pro odpovědné redaktory ve věcech křivého obvinění, urážky na cti a utržení. Nicméně kromě svobody tisku byla omezena i svoboda spolčování. Zákon na ochranu republiky zakazoval sdružování státu nepřátelské, čímž označoval organizace, které podvracejí samostatnost, ústavní jednotnost nebo republikánsko-demokratickou formu státu. Nicméně tato omezení práv byla tehdy zdůvodněna hlavně obranou proti návratu habsbursko-lotrinské dynastie, a ne obavami z německých fašistů.

Ani zákony ze 30. let nebyly motivovány jen obranou proti nacistům. Zmocňovací zákon z června 1933, který vládu opravňoval k mimořádným opatřením, reagoval na hospodářskou krizi. Na separatistické tendence části sudetských Němců však reagoval zákon 201 z října 1933, kterým parlament opravňoval vládu rozpouštět politické strany. Tento zákon byl znovu zaměřen proti stranám, které svou činností ohrožily samostatnost, ústavní jednotu a demokraticko-republikánské zřízení či bezpečnost státu. Loewenstein na něm oceňoval ustanovení, která reagovala na triky, kterými extrémisté obcházeli zrušení své strany. Především šlo o pravomoc zakázat i novou stranu, která pod jiným názvem pokračuje v činnosti strany zakázané, nebo se mezi jejími význačnými činiteli objevují osoby ze strany již zakázané. Příslušníkům rozpuštěné strany zákon zakazoval po dobu tří let pořádat shromáždění bez povolení okresního úřadu. Tím vším bylo preventivně zabráněno tzv. *tarning*, tedy pokračování těžce strany pod jiným názvem. K tomu směřoval i zákaz užívání názvu zrušené strany pro jakýkoliv jiný spolek. Okresní úřad získal také pravomoc členům takové strany prohlížet poštu, nebo je vypovědět z určitého území. Velmi detailně byla v zákonu rozebrána otázka zabavení majetku a zániku mandátu zvolených zástupců strany. Při obnově platnosti zákona v roce 1936 k němu ústavně-právní výbor sněmovny dodal i programovou deklaraci, která inspirovala Loewensteina. Teprve zde bylo programově řečeno, že cílem zákona je obrana demokracie a první obrana musí směřovat proti vnitřnímu nepříteli. Na námitky z porušování základních práv výbor odpovídá: „Jsou to právě nepřátelé demokracie, kteří ohánějíce se lži-tvrzením o úkolech demokracie žádali by, aby demokracie trpně přihlížela podkopávání svých základů.“

Tehdy byl také starý zákon na obranu republiky změněn a nově byl vydán zákon č. 131 z května 1936 na obranu státu. Ten se ale o demokracii a právech příliš nerozepisuje, místo toho věnuje hlavní pozornost dohledu nad strategicky významnými podniky a omezení šíření zpráv či zbraní či pohybu osob v případě války. Jak jsem už předeslal, zákony na obranu republiky, měly bohužel řadu nezamýšlených důsledků, což Loewenstein neviděl. V důsledku se nebránila jen demokracie, ale i korupce a všechny nešvary a hříchy demokratických politiků. Na mnohé poukázal advokát

Václav Bouček: zákon o tisku z roku 1924 byl prý nadiktován Jiřím Stříbrným a ušit na míru tak, aby mu pomohl umlčet nepřátele. Ochrana státního tajemství se zneužívala k tomu, aby se zabránilo vyšetřování četných korupčních kauz. „Jako by podvody na státu páchané, byly tajemstvím, které nesmí být vyzraženo!“, rozčiloval se. Pod záminkou obrany demokracie se média dostala do mnohem horší situace, než byla za monarchie, takže nebyla možná svobodná diskuze o chybách politických stran. Svobodná diskuze byla ještě víc omezena tím, že většina politických deníků patřila politickým stranám. Jediné významnější výjimky byly Lidové noviny a s nimi spojená Přítomnost, dále pak Národní politika a Sychravovo Národní osvobození. Zapomíná se také na to, že nad stranami nebděl svou autoritou Ústavní soud, jako tomu je dnes. Soud ústavní, jehož existenci předpokládala Ústavní listina, od roku 1931 nefungoval a úřad předsedy Vrchního zemského soudu v Praze se po smrti Jiřího Hausmanna v roce 1935 rovněž dlouho neobsadil. Pravomoc rozpouštět strany připadala dle zmocňovacího zákona vládě a posuzovat je měly často jen okresní úřady. Došlo tím k zvláštnímu obratu, kdy v rozporu s teorií Johna Locka výkonná moc získala ve státě nejvyšší postavení. V roce 1935 se ale demokracie málem chytila do vlastní pasti. Chybělo málo a silné nepřátelské strany mohly, dle Boučka, samy prosadit zrušení sociální demokracie a dalších demokratických stran, čímž by onen zákon paradoxně dosáhl přesného opaku, než chtěl. Byl to asi největší paradox všech těchto zákonů na obranu republiky.

Co se bránilo? Aneb hledáme demokracii...Ještě více by však Loewenstein žasnul, kdyby znal pokusy českých intelektuálů předložit řešení teoretického problému, známého jako „krize demokracie“. Z hlediska praktické politiky šlo o to, vyložit přednosti demokracie a místo vyvracení cizích námitek pozitivně formulovat, v čem vlastně spočívá ta hlavní charakteristika, která ji odlišuje od fašistických alternativ.

Zakladatel české demokracie T. G. Masaryk nenapsal žádného systematického pojednání o tomto tématu, jeho jedinou větší vědeckou prací byla monografie o sebevraždě. Masarykův vzor však asi vysvětluje, proč se tohoto úkolu chápali hlavně sociologové (nebo lidé, kteří se si na sociology hráli.) Obhajoba československé demokracie byla ztížena tím, že šlo o stát sekulární, který odmítl svou katolickou minulost, včetně katolického osvětlení, a místo křesťanství dostal do vínku jen stručně načrtnuté „ideály humanitní“. Obhájci sekulárního státu se tudíž zdráhali obhajovat lidskou svobodu poukazem na Boha, ačkoliv anglosaská tradice Johna Locka a amerických myslitelů Rogera Williamse, Thomase Jeffersona či Johna Witherspoona, na niž Masaryk poukazyval, byla zakotvena v náboženství. Dle Locka a amerických myslitelů byl člověk svoboděn před ostatními lidmi, protože takřikajíc byl vlastnictvím Boha a ostatní lidé museli respektovat jeho nezcizitelná práva. Čeští sekulární intelektuálové tuto argumentaci nenásledovali a místo toho se vrhli do objevování vědeckých metod, což nevěstilo nic dobrého. Zdá se, že právě od sociologie se očekávalo, že dokáže vyřešit kvadraturu kruhu a vědeckými argumenty obhájí svobodu člověka a imperativ demokracie.

Prvním, kdo se ujal tohoto úkolu, byl sociolog Josef Ludvík Fischer a jeho dvousvazková práce „Krise demokracie“ z roku 1933 je nejrozsáhlejším českým příspěvkem k tomuto tématu. Odvážný sociolog se rozhodl rozetnout gordický uzel metodou funkcionální. Tím učinil své dílo téměř nesrozumitelné. Svůj úkol si ztížil ještě tím, že - ač neobdivoval Maxe Webera - se držel ideálu hodnotové neutrality. Ve výsledku však sám trpěl nejistotou nad tím, jestli demokracii obhajuje nebo haní. Na otázku, co jsou vlastně demokratické hodnoty, které obhajujeme, odpovídá Fischer kvantitativně. Demokracie je tím lepší, čím více zahrnuje členů společnosti. Tito členové společnosti však musejí chápat, že východiskem demokracie je postulát svobody a závazek rovnosti, které se musejí skloubit s nutností nadosobního řádu. To se podaří jedině tehdy, pokud občané budou jednat podle požadavku svépovinnosti. Ačkoli tento poslední termín připomíná Kanta, Fischer ve skutečnosti vůbec nevychází z osvícenské etiky, protože osvětlení vyčítá, že bylo pouze negativistické. Negativistická byla dle něj i původní myšlenka demokracie, zatímco Fischer se rozhodl hledat pozitivní program. V jeho výkladu je, dle mého názoru, patrné, že chápe

demokracii doslova jako vládu lidu, ale lid si překřtil na funkcionální společnost. V dějinách je mu výchozím okamžikem skutečné demokracie teprve teorie, která za subjekt nepovažuje individuum, ale kolektiv. Za „dobré demokraty“ tedy nepovažuje Hobbes, ani Locka, protože oba vycházeli z individua. Do klubu „dobrých“ však neřadí ani Rousseau, protože jeho společnost je jen matematickým součtem individuí. Rousseau prý chtěl zaručit správné chování společnosti individuí tím, že každý bude smýšlet v první řadě jako občan podle zásady svépovinnosti, ale nevěděl, jak to zaručit. Přisuzuje mu však zásluhu, že přesunul důraz ze svobody na rovnost, že pochopil nutnost založit demokracii na sociálním celku a ne na individuu a že objevil nutnost svépovinnosti občana.

Cestu k nastolení demokracie však zahradily dvě vzpoury hmoty, které přineslo 19. století. Tou první byl kapitalismus, který uctíval kapitál, tou druhou byl marxismus, který uctíval proletariát. Kapitál je nerozlišitelná slitina zbožštěných peněz, proletariát je stejně nerozlišitelná masa proletarizovaných dělníků, kteří jsou marxismem mylně pokládáni za nástroj k osvobození lidstva z pasti kapitalismu. Liberalismus, tedy ideologie středního stavu, nedokázal kvůli slepému důrazu na individuální svobodu pochopit, co je jeho úkolem. Jediný, kdo viděl správnou cestu, byl zakladatel sociologie Auguste Comte, který však nepředložil správná řešení. Fischer milosrdně zamlčuje Comtovy pokusy vytvořit pozitivní pseudonáboženství a stát se tak božským spasitelem moderní společnosti.

Výsledkem bylo, že 19. století nedokázalo naplnit negativní cíle demokracie pozitivním obsahem, vznikla čistě formální demokracie. Svou strnulou formou nedokáže reagovat na změny moderní společnosti a uspokojit sociální požadavky dělnictva a být tak skutečnou vládou všech. Je to vláda elit. Fischerova kritika se v tomto bodě začíná nápadně podobat názorům nacistického právníka Carla Schmitta, který rovněž konstatoval nesoulad mezi starou formou minimálního liberálního státu, který respektuje svobodu společnosti, a stále rostoucím počtem reálných úkolů státu, který už společnost pohlcuje. Schmitt z toho vyvodil, že vývoj směřuje nevyhnutelně k totálnímu státu, Fischer, že je nutné demokracii „zvnitřnit“. S německými protějšky se však shodoval také v tom, že rozhodující úlohu katalyzátoru přisuzoval první světové válce. Hrozná zkušenost mu byla potvrzením, že všichni se mýlili.

Řešením je Fischerovi socialismus, ale ne ten marxistický, ani ten, který vyznávají současné socialistické strany. Marx se totiž mýlil, protože hospodářský vývoj nevedl k tomu, že by proletariát zvyšoval své revoluční uvědomění a nakonec osvobodil celou společnost. Místo toho se dělnictvo rozdělilo na proletariát, který se dostal do izolace, a na středostavovské dělnictvo, které se sblížilo s buržoazií, a stal se z něj obránce kapitalismu. Pro komunisty a marxisty nemá Fischer ani slova slitování. Domnívá se, že se snaží dohnat slabost své beznadějně vyvrácené teorie silou. Souhlasí však s nimi v tom, že je třeba nalézt cestu ven z kapitalismu. Se „středostavovskými socialisty“ taky nesympatizuje. Považuje je za zrádce, kteří změnili dělnictvo ve stav a spojili jej se střední třídou. A střední stav vidí sociolog jako hlavního nepřítele demokracie, protože právě středostavovské zájmy vedly k vzestupu fašismu. Fašismus nabízí střednímu stavu falešnou jistotu jejich majetku a středostavovským dělníkům jistotu nabytých sociálních vymožeností. Jeho slib je však falešný, protože nevyhnutelně spěje k zavedení předkapitalistických forem hospodářství a řemeslné malovýroby. Fischer si byl jist, že i nacistické Německo půjde cestou stavovského státu.

On sám naproti tomu požadoval, aby demokracie překonala rozpory liberalismu tím, že bude pokračovat ve správné socialistické cestě. Hospodářství mělo být reglementováno, ale věda a kultura měly zůstat svobodné, aby od nich vycházely podněty pro rozvoj lidí ve společnosti. Odcizení elit a ovládaných mělo být překonáno tím, že společnost se „zvnitřní“ tím, že do ní má být každý „osobně“ vtažen. Nově vzniklá „skladebná společnost“ měla vytvořit takové podmínky, aby dokázala objevit přednosti každého občana a dala mu možnosti se vzdělávat a přispět tím, v čem je dobrý. Tím společnost získá nové netušeně rozsáhlé zdroje, čímž udrží dynamiku kapitalismu, ale vyhne se komunistické revoluci. Každý občan se v skladebné společnosti bude cítit skutečným

vládcem. V hospodářství bude každý dělník spoluzodpovědný za továrnu, kde pracuje, ale těžko říci, co by to mělo konkrétně znamenat. Fischer sice nepožaduje znárodnění, ale pokládá za samozřejmé, že disponování osobním majetkem bude omezeno. V tomto bodě je zřejmé, že v okamžiku, kdy jeho vědecký rozbor dospěl k popsání pozitivních cílů demokracie, nabývá beznadějně utopistické rysy. Horší je, že jeho ideál skladebné společnosti se opět podobá teorii totálního státu. Na rozdíl od nacistů se však domnívá, že lidé ji budou chtít sami nastolit ze své svobody. Zatímco nacisté chtěli, aby stát pohltil svobodnou společnost, Fischer chtěl, aby to bylo naopak a bez donucování. Jeho občan má totiž mít svou skladebnou společnost rád, má být jeho domovem. K přesvědčení lidí stačí už jen najít „názorovou syntesu“, tedy jakousi všeobecně přijímanou třešň názorů všech občanů... Tu už Fischer nepřinesl.

O něco méně teoretické zamyšlení nad krizí demokracie přinesl Masarykův spolupracovník advokát Václav Bouček. Ve své útlé a zábavně napsané brožurce „Příčiny úpadku demokracie“ napsané v roce 1936 přináší velmi konkrétní vysvětlení příčin, ale ani on nedokáže podat přesvědčivá řešení. Bouček viděl vždycky vzor v anglické společnosti. Z Anglie si odvodil poučení, že demokracii si musí každý národ „zažít“ a že to může trvat i několik set let. Pro demokracii musí být člověk zralý, a k tomu má sloužit výchova. Bouček měl realistický přehled o nešvarech různých evropských demokracií, zdůrazňoval hlavně problém korupce a právě tomu věnuje hlavní pozornost. Zastával ovšem názor, že zkorumpované demokracie nebyly demokraciemi pravými, nýbrž pouhými kvasidemokraciemi. A zatímco v Anglii viděl vzor, ve Francii a Itálii viděl naopak varovné příklady těch nejzkorumpovanějších demokracií, Jugoslávie mu byla důkazem, že někdy je lepší zvolit diktaturu místo parlamentní demokracie a Německo jej přesvědčilo o tom, že historii vládnou Hloupost a Zbabělost. Příčinou krize československé demokracie mu byla také skutečnost, že tu byla demokratická forma zneužita ve prospěch politických stran a zkorumpovaných politiků. Pro nápravu měl několik velmi konkrétních návrhů, které vycházely z dlouhodobé politické i novinářské praxe.

Zprv se měly zrušit vázané kandidátky a místo toho by měli voliči získat vliv na jmenování kandidátů. Bez zrušení vázaných kandidátek není možná regenerace parlamentu, nedostanou se tam noví lidé a navíc systém, kdy se o vybrání kandidátů rozhoduje na jediné hlučné schůzi, vede k tomu, že se na kandidátky prokřičí často ti nejhlučnější a nejméně schopní. Jednoduše vítězí ten, kdo má na to žaludek. Za třetí by se měl odstranit klientelismus, který umožňuje stranám, aby pro svoje členy vydíraly jakákoli místa ve správě či u soudů bez ohledu na odbornost kandidáta. Začtvrté mu vadila bezprogramovost stran. Programy stran obvykle obsahují všechny sliby, ale zcela nerealisticky a bezzávazně. Konečně mu vadila zásada, že se na vládě mají podílet vždy všechny strany koalice, ačkoliv mnozí ministři svému oboru vůbec nerozumí.

Ovšem jakmile měl Bouček v závěru knihy formulovat pozitivní rysy skutečné demokracie, skončilo to znovu utopií. Podobně jako Loewenstein podlehl i on mylnému dojmu, že demokracie se sbírají k úspěšnému protiúderu. Na Západě zvítězil Roosevelt, na Východě Stalin - je to s námi dobré, říká. O Rooseveltovi platí, že to je komunista, ale neví o tom. O Stalinovi pak, že se v sovětské ústavě z roku 1936 dobrovolně vzdal moci ve prospěch demokracie, čímž dal vzor všem diktátorům. V Čechách pak těžká léta krize dala lidem cenné zkušenosti, zejména dětem, z nichž se vyvíjí nový český člověk. „V tom novém člověku dorůstá pokolení, které odstraní poslance vyžilé a neschopné a odstraní korupci - obě to příčiny současného úpadku demokracie,“ končí Bouček a v tomto bodě se nemýlí.

Ve 30. letech se k problému vyslovila ještě celá řada autorů drobnějších prací, které měly často za cíl spíše polemizovat s nacismem. Brožura Miloslava Rychlovského „Demokracie nebo diktatura?“ z roku 1935 výmluvně shrnuje svým titulem jejich obsah. U mnoha autorů není vůbec jasné, na které straně vlastně stojí, protože pod demokracií si každý představoval režimy značně odlišné. Vyšla tu například kritika Hitlerova Německa z pera britského novináře Henryho Wickhama-Steeda, který byl však zároveň vášnivým antisemitou. Ještě komplikovanější byl případ sociologa

Heinze Otto Zieglera, který byl židovského původu, a přesto sympatizoval s fašismem. Pomalu vznikala shoda ohledně toho, že hospodářství by mělo být reglementováno trvale, strany „změněny“ a prioritou by měla být sociální rovnost, ne svoboda. Obranné zákony, které tak uchvátily Loewensteina, se nikomu z domácích účastníků diskuze nelíbily. Neznámý autor Bohuš Horák prorokoval již roku 1932 „Konec demokracie“, zatímco sociolog Jan Mertl se zaměřil na kritiku stranické plurality. Jeho rozsáhlá habilitace „Politické strany“ z roku 1931, však byla napsána z hlediska hodnotové neutrality, takže se z ní o jeho postoji mnoho nedozvíme. Už tam však odmítl politický liberalismus, protože se podobně jako Schmitt či Fischer domníval, že jde o přežitek starší formy, která už nevyhovuje potřebám moderní společnosti. V roce 1938 už vyslovil svůj názor velmi otevřeně v publikované přednášce „Co s politickými stranami?“, kde narůstání moci stran označil za nebezpečí pro demokracii. Vyslovil se pro likvidaci stranického systému jako nefunkčního a nedemokratického a místo toho žádal celonárodní vládu odborníků. Sám se podílel na vzniku Strany národní jednoty.

MNICHOV ANEB KDO JEŠTĚ CHTĚL DEMOKRACII?

Na většinové mínění neměly diskuze intelektuálů velký dopad, ale přesto je poněkud znepokojivé, že pozitivní cíle demokracie nedokázal nikdo formulovat. Je demokracie doslova vládou lidu a máme se v ní pak řídit tím, co chce většina, ať to je cokoli? Je to režim, kde je prioritou osobní svoboda, a pak je třeba jednotlivci dovolit vše? Je to synonymum pro spravedlivý stát? A označuje to slovo stát nebo společnost?

Tyto otázky směřují k etice, ale problém této diskuze byl, že se morálním otázkám vyhýbala. Výjimkou byl další sociolog Inocenc Arnošt Bláha, který se zoufale namáhal šířit mezi dělníky nejnovější poznatky vědecké pozitivní etiky. Jeho brožurky však znovu ukazují, že přístup sekulárních intelektuálů musel ve vědychtivém dělníkovi vyvolat spíše zoufalství. Pohled intelektuálů na dosavadní vývoj politického myšlení byl nezměrně kritický, namísto návaznosti totiž zdůrazňovali omyly a člověk musel nutně získat dojem, že není kým se řídit. Vlastní názory těchto sociologů byly většinou zakotveny v tvorbě málo známých specialistů jejich oboru, kteří mohli sotva podnítit někoho k následování. Bohužel se nikdo neobrátil k domácím tradicím politického myšlení, což souvisí s tím, že první republika byla založena na negaci předchozích rakouských tradic. Připravili jsme se tak dobrovolně o plody onoho dlouhodobého „zrání“, které Angličanům záviděl Bouček. I u nás jsme totiž měli filozofy společenské smlouvy, lidských práv a morálky, ale to vše se zapomnělo. I rakousko-uherská monarchie měla své konstituce, občanská práva... Již od 18. století měla česká občanská společnost příležitost „zrát“ a získávat zkušenosti s politickým životem. Místo toho se zdůrazňoval boj za národ a národ byl také nejvyšší hodnotou naší politické kultury. Sekulární masarykovci nedokázali vnutit občanům, aby ideál národa vyměnili za ideál solidární společnosti. Zda chtěl lid v září 1938 stát národní nebo demokratický, zůstává záhadou. Trochu světla do ní vnáší hlasový záznam z 22. září 1938, kdy dav demonstrantů obsadil budovu rozhlasu a neznámý „hlas lidu“ sdělil národu: „A to, co dneska udělala nynější vláda, to se snad všem Čechům, Slovákům i Němcům nezdá býti za vhodné...A jelikož žádaj, aby byla vláda generálů - vládu generálů tuto - sestávající z generálů armádního inspektora Syrového, Bláhy a Krejčího, jest přání lidu.“

Takže žádná demokracie.

Cestovatelský svět je plný našinců

Petr Andrlé

Používám li výraz našinec, mám na mysli někoho, kdo je původem z Čech, případně z Moravy, nebo ze Slezka, prostě patří rodem do našich historických zemí. I kdyby to byl podle jistých zbytečných nacionalistických měřítek Maďar nebo Němec. Nebo také Rus. Podobných se u nás narodilo a žilo plno. I dnes tomu tak je. Mnohé z nich bohužel ne vždy uznáváme, některé do dnešních dnů tak trochu zavrhneme a úctyhodný počet z nich vůbec neznáme. Nejvíce „dluhů „ máme mezi cestovateli.

Zeptejte se dnes nějakého středoškoláka, jestli ví, který Čech má v indickém muzeu v Kalkatě na čestném místě bustu (vlevo). Jméno geologa a cestovatele Ferdinanda Stoliczky znát asi nebudou. V Indii si tohoto synka nadlesního z arcibiskupských lesů v Kroměříži nesmírně cení. Má na hřbitově v indickém Léhu vysoký obelisk s krásným textem obsahující poděkování indické vlády. Je velice často citován v geologických dějinách Indie, Číny, Afganistánu, Barmy a dalších zemí. Ferdinand Stoliczka (jistá část českých badatelů užívá jméno Stolička) se narodil 7. července 1838 a zemřel (bohužel příliš mlád), v Murghí 19. června 1874. Pár dní před svými třicátými šestými narozeninami.

Měl úžasné štěstí, když mohl studovat na přírodovědecké fakultě vídeňské univerzity u tehdy již slavného geologa profesora Eduarda Suesse (1831-1914). I tento jeho profesor měl blízko k české zemi. Narodil se v Londýně, v jeho třech letech se rodina přestěhovala do Prahy, později pak do Vídně. Mezitím mladý Eduard stačil v devatenácti letech zpracovat docela slušnou geologickou studii Karlových Varů. Dnes jsou po něm pojmenovány kráter na Měsíci a kráter na Marsu.

Stoliczka obhájil doktorát na univerzitě v Tübingen a od té doby se věnoval geologickým průzkumům. V roce 1863 přijal na doporučení profesora Suesse místo v indické geologické službě a jedenáct lety byla Indie a s ní sousedící země jeho velkou láskou. Jeho práce geologa, cestovatele a přírodovědce je dodnes nejen v odborném světě dodnes vysoce ceněna. Jeho jméno nesou četné názvy dříve neznámých rostlin, obojživelníků, ptáků, motýlů a plazů (například motýl *Parnassius stoliczkanus*). Výčitky některých rádoby vlastenců, že svá díla publikoval výhradně v němčině, jsou naprosto nemístné. (V polovině 19. století to ani jinak nešlo. I Palacký své dějiny napsal nejprve v němčině. Posléze je velice pracně přeložil do češtiny). Naším významným rodákem nesporně je a nikdo nám to také neupírá. Dokonce měl přezdívku „ první Čech v Himalájích“.

Jenže profesor dr. Ferdinand Stoliczka (na snímku vlevo) má také ještě ostrov, který nese jeho jméno. A tady se dostáváme k dalším málo známým českým cestovatelům. V roce 1873 objevila rakouská polární expedice v blízkosti severního pólu neznámou pevninu, tedy neznámé ostrovy nedaleko Špicberků. Nazvali je Zemí Františka Josefa a název

jim zůstal dodnes. Expedici vedli zkušený polární cestovatelé Carl Weyprecht z Hesenska a Julius Payer z Teplíc (tedy našinec).

Bohužel šlo o soukromou expedici, takže se objevené ostrovy nestaly součástí Rakouska- Uherska a v roce 1926 si je přivlastnil Sovětský svaz, jak bylo často jeho zvykem. Rusové kupodivu nechali

zažité již pomístní názvy, které vymysleli členové expedice, ve které mimo teplického Payera byli ještě další našinci. Například Josef Pospíšil, Eduard Orel, Ota Kříž a Gustav Brosch. Proto se velká

zátoka u Rudolfova ostrova dodnes nazývá Teplická. Vedle ostrova, který pojmenovali po moravském geologovi Stoliczkovi je také ostrůvek nesoucí jméno Payera a jeden z ostrovů nese název Brosch, pojmenovaný po členu výpravy českém námořním důstojníkovi Gustavu Broschovi. Je zde také ostrov Šanovský (Teplíce) a Brněnský mys, dále pak mnohé další názvy dle míst z Čech či Rakouska. Ty najdete na mapách Země Františka Josefa dodnes.

Expedice utrpěla také ztrátu. Tuberkulóze (kterou si bohužel vzal již s sebou) podlehl 16. března 1874 moravský strojník výpravy Ota Kříž. Smutným stínem na jeho smrti je tvrzení Jana Nerudy, který v jednom svém článku napsal, že Ota Kříž „byl obětí rakouské zvrůle, a že na jeho krvi a potu takto dosahují Rakušané svých úspěchů“.

Julius Payer (na snímku vlevo) byl povýšen do šlechtického stavu a světu je dodnes znám jako vynikající horolezec, významný polární badatel, romantický malíř (po návratu z expedice vystudoval malířství),

spisovatel a kartograf celým jménem Julius Johannes Ludovicus von Payer (1841-1915), tehdy dokonce čestný občan Teplíc.

Stoliczkův ostrov je znám jako ostrov Stolichki, Stolichka, Stoliczka, Stuliczka a Столички. Payera, správně českého Němce, který měl již v mládí jen v Alpách 43 horolezeckých prvovýstupů, uznávají dnes tak trochu i v Teplících. Dozvíte se o něm něco v místním muzeu a má zde již i ulici. Ale že to trvalo, dlouho byl (bůhví proč) označován za sudetského Němce. Ve Vídni se o něm ovšem dozvíte daleko více, nedávno o něm v Rakousku natočili velice pozoruhodný film.

Náš středoškolák bohužel nebude ani znát jméno Karel František Feistmantel. Svého času to byl velice populární pražský herec a jeho syn Karel Feistmantel (14. února 1819 Praha – 29. září 1885 Smíchov) byl významný český geolog a paleontolog, zaměřený především na průzkum uhelných

pánví středních a západních Čech. Vnuk Karla Františka Otakar Feistmantel (20. listopadu 1848 Stará Huť – 10. února 1891 Praha- na snímku vlevo) byl vynikající český geolog, cestovatel a také autor mnoha cestopisů z Indie. V roce 1875 nastoupil na místo Ferdinanda Stoliczky do geologického ústavu v Kalkatě a věnoval Indii plných osm let velice tvořivé práce. A dovršil tak dílo předčasně zesnulého moravského kolegy. Byl mimo jiné členem Královské české společnosti nauk, geologické společnosti v Berlíně, The Asiatic Society of Bengal, Royal Society of New South Wales a dalších vědeckých institucí. Také o něm se toho ví spíše více v Indii, než u nás doma.

Misie českých cestovatelů, nebo chcete – li našinců, jsou ve všech světadílech velice četné a právem bychom se z nich mohli těšit, kdyby se o nich více všeobecně vědělo. Takový televizní seriál o českých cestovatelích v minulých staletích by byl rozhodně nepřekonatelný svým možným obsahem. Málomterá země jich má tolik. Kdybychom započítali i všechny záměrně opomíjené šlechtice, jezuitské misionáře a misie Českých bratří, měli bychom jich asi nejvíce na světě.

Máte v tom zmatek? Je to možné. Leč na vině jsou naše předsudky, především pak naše malost a naše mizerné vzdělání. Nic jiného. A pak ještě trochu marxismu-leninismu v nás.

FOTO PRO DNEŠNÍ DEN

Tak dneska to bylo o psech různých....

PETROUŠKOVY PŘÍHODY (825)

Národ se v těchto dnech mimo jiné baví i touto příhodou:

*Muži, který ve středu v jihomoravské metropoli narušoval pískáním setkání prezidenta Miloše Zemana s občany, hrozí pokuta až 7000 korun. Čtyřiapadesátiletý muž byl po incidentu zadržen a předveden na policii k podání vysvětlení, řekl mluvčí policie Bohumil Malášek. Muž podle policie na služebně strávil několik hodin a byl i lékařsky vyšetřen. Při odvádění policisty se muž bránil, křičel „pomoc“ a hlídka ho musela téměř vléci. I prezident několikrát pískání glosoval. Upozornil, že už je po prezidentských volbách. Na místo byla přivolána i lékařka, aby posoudila zdravotní stav dotyčného. **Policistům se nepodařilo muže přesvědčit, aby s pískáním přestal.** Nyní mu hrozí pokuta. Policisté ve čtvrtek dokončují spis a předají ho na radnici příslušné bydliště muže. Věc by měla projednat přestupková komise. Muž podle spisu porušil veřejný pořádek a shromažďovací zákon.*

Neuvěřitelné se stalo skutkem. Ona zpráva se objevila na všech možných portálech, patřičně komentována a doprovázena diskusemi na nejrůznějších serverech. Již samotné ony diskuse v člověku vyvolávají pocit, že žijeme v dokonalém absurdistanu. Ten ovšem různým lidem vyhovuje.

A přitom by stačilo, kdyby se zasahující policisté řídili zdravým selským rozumem. Kdyby přistoupili k dotyčnému, vyjmuli mu z úst píšťalku a prohlásili, že dotyčný předmět se z moci úřední zabavuje. Incident tak mohl trvat asi pět vteřin a byl by oprostěn traumat úředních zpráv, agenturních stanovisek a stovek přiblblých debatních názorů. Navíc by zde nevznikly náklady několikahodinového zadržení výtržníka. Muž ten nemusel být nikam vláčen, vůbec ne vyslýchán a jeho mediální sláva mohla trvat pouze několik vteřin. Jenže policisté a zdravý selský rozum. To se u nás nerýmuje.

Takže vlastně oni zasahující policajti se projevili jako evidentní nemehla. Jejich případným úředním zabavením píšťalky by se pravděpodobně žádný soud nezabýval. A veřejnost by pochopila, že máme přemýšlivé strážce zákona na svém místě. Nu, a když jsme u těch nemehel, nelze pominout texty mnoha obrovských reklamních panelů šéfa hnutí ANO Andreje Babiše, který nám na něm sděluje, že *jako národ jsme dobrý, avšak máme prý tu smůlu, že nás řídí nemehla.*

Je docela milé, když příslušník bratrské slovenské jazykové provenience nás agituje pomocí takového nevinného a málo používaného českého výrazu. Nemehlo. Ono slovo znamená v podstatě nešiku. A nešika je v naší filozofii člověk, který vlastně v podstatě za nic nemůže, protože je jaksi nešikovný. Nemotorný, prostě nemehlo.

Měli četní poradci Andreji Babišovi vysvětlit, co slovo nešika znamená. Jinak by ho nepoužil tak vyloženě nešikovně. Jestli někdo v minulých letech škodil této zemi svým naprosto nekvalifikovaným způsobem výkonu politické či státní funkce, tak nešlo o žádné nešiky, ale nezodpovědné, nemorální a nekvalifikované dobrodruhy všech vládních koalic a uskupení. Jestli chce pan Babiš nahradit pouze nemehla, tak politické situaci v této zemi moc nepomůže. A jazykově je zde další nonsens. Nejsou to tedy pouze nemehla, to jsme si již vysvětlili. A vůbec tuto zemi neřídí.

Demokracie nevypadá tak, že jeden sedí u volantů a všichni ostatní na korbě čekají, kam je doveze. Takže ani to přirovnání o tom, že nás řídí nemehla, neobstojí. Takže pan Babiš evidentně neví, co znamená být nemehlo a vůbec netuší, že nás jako národ dlouho již nikdo neřídí. To zde již totiž bylo.

Ovšem mám obavu, že se o to, aby nás řídil, bude pan Babiš pokoušet, protože si to jinak nedovede představit. A to by bylo dost zlé.

Dnes má svátek ŠTEFAN/SÁRA. Zítra, ve čtvrtek MARINA. V pátek ANDREJ, v sobotu MARCEL, v neděli RENÁTA/KOLOMAN, v pondělí AGÁTA, v úterý TEREZA/TEREZIE a ve středu HAVEL/GALINA. Nezapomeňte jim blahopřát.

